

Földrajzi mobilitás, migráció

I. Félmúlt és jelen

A mobilitás jelentése mozgékonyság. Két fajtáját különböztethetjük meg, a társadalmi és földrajzi (térbeli) mobilitást. Térbeli mobilitáson a népesség helyváltoztató mozgását értjük. A migráció (vándorlás) a térbeli mobilitás egyik formája, a népesség lakóhely-változtatása. A vándorlás mindig a közigazgatási határ átlépésével jár.

A vándorlások többféleképpen osztályozhatók. Külső vándorlás az országhatárokat átlépő, belső vándorlás pedig az országhatárokon belüli lakóhely-változtatást értjük. Megkülönböztetjük az állandó és ideiglenes vándorlást. Akkor tekintjük állandó jellegűnek a belső vándorlást, ha a vándorló állandó lakását végleges szándékkal elhagyja, és egy másik településen lévő lakást jelent be állandó lakhelyéül. Míg ideiglenes jellegű a belső vándorlás, ha a vándorló állandó lakását fenntartva (hiszen vissza szándékozik térni) az új lakását ideiglenes tartózkodási helynek jelenti be, vagy ha ideiglenes lakóhelyéről visszatér állandó lakóhelyére. A külső vándorlás esetében is megkülönböztetünk ideiglenes és állandó jellegű migrációt.

A vándorlás témaköréhez tartozik az ingázás. Ingázásnak minősül az a munkába járás, amely településhatár átlépésével jár. Megkülönböztetjük a napi ingázást, ekkor a munkavállaló a lakóhelye és a munkahelye között naponta utazik, és a távolsági ingázást, ez esetben az ingázónak a munkahelyével azonos településen ideiglenes lakóhelye van, és csak hetente vagy annál is ritkábban utazik haza állandó lakóhelyére. Az ifjúsági korosztály esetében a fogalom a munkaerő-piaci szerepvállalásra történő felkészülés időszakára analóg módon kiterjeszthető, ha a

gyerek, serdülő, fiatal tanulmányait nem az állandó lakóhelyével azonos településen folytatja.

Vándorlási egyenlegnek nevezzük a településre való vándorlás és az onnan történő elvándorlás különbségét, illetve külső vándorlás esetén a bevándorlás és kivándorlás különbségét.

A népesség belső vándorlásáról 1960 óta rendelkezünk a lakcímváltozás bejelentési rendszerén alapuló adatokkal. Az 1990-es adatok szerint egy év alatt 214 ezer ember változtatott állandó és 261 ezer ideiglenes lakóhelyet. Az 1990-es éveket követően végbement társadalmi, gazdasági változások a belföldi vándorlás mennyiségére és minőségére is hatottak.

A települések közti vándorlások számának lassú csökkenése figyelhető meg 1994-ig, majd ezt követően enyhe ütemű emelkedése tapasztalható. Új tendenciák figyelhetők meg a településtípusonkénti mobilitás esetében is. A főváros esetében a '90-es években jelentős és növekvő mértékű elvándorlás indult meg, mely folyamat az utóbbi években mérséklődött. A városok pozíciójára általában igaz a vándorlási veszteség (mértéke 1–2 ezreléknyi). Értelemszerűen fordított a helyzet a községek esetében, az 1990-es években jelentős mértékű be- és visszaáramlás indult, mely 4–6 ezreléknyi vándorlási nyereséget jelentett, a folyamat azonban itt is lassuló tendenciát mutat. A rendszerváltás óta Magyarországon mérsékelt ütemű, de folyamatos kelet-nyugati irányú vándorlás tapasztalható.

Az 1990-es években hazánkban és külföldön egyaránt már nem csak a politika, de a szélesebb nyilvánosság érdeklődését is kiváltották a külső (nemzetközi) vándorlás kérdései. Ehhez nagyban hozzájárultak az időszak eseményeihez: a kelet-európai politikai változások, a délszláv

háború, majd az Európai Unió bővülései (1990-ben a volt NDK területe, 1995-ben Ausztria, Finnország és Svédország, 2004-ben Magyarország, Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovákia és Szlovénia, 2007-ben Bulgária és Románia) köthető migrációs hullámok. Valamint a globalizáció következtében intenzívebbé vált nemzetközi humán erőforrás mozgások, az erősödő konfliktusok a migránsok és az őslakosok között az európai országokban, és hogy az európai társadalmak öregedésére és fogyására reagálva a migráció komolyan szóba jött a népességcsökkenés megállításának eszközeként.

A rendszerváltozást követő határnyitás és a személyek szabad áramlása természetesen új időszakot nyitott országunk esetében is, Magyarország fokozatosan részévé vált az európai migrációs térségnek. A nyugati államokhoz hasonlóan mi is számba vehető célországgá váltunk, bennünket is érintenek a nemzetközi krízisek következtében kialakuló, valamint a külföldön megélhetést kereső vagy arra kényszerülő magyarok vándorlási hullámai.

A legtöbb bevándorló, mintegy 40 ezer fő 1990-ben érkezett hazánkba, ezt követően évi 15-22 ezer fő között mozgott a bevándorlók száma. 1995-től napjainkig mintegy 196 ezer külföldi állampolgár érkezett Magyarországra, melyből 28 ezer fő el is hagyta hazánkat. A külföldiek nem homogén módon telepednek le az ország egyes területein, meghatározó a főváros, illetve Pest megye szerepe.

A nemzetközi migrációnak jelentős szerepe volt az elmúlt időszakban a népesség fogyásának mérséklésében. 2001-2006 között összességében Magyarország lakossága 134 ezer fővel lett kevesebb, a 220 ezer fős természetes fogyás és a 86 ezer fős nemzetközi vándorlási nyereség eredményeként.

Igen nehéz azonosítani azokat az okokat és motivációkat, amelyek a bevándorlók döntéseit megalapozták. A kezdeti időszakban nagyobb szerepet kaptak a kisebbségi feszültségek és a nemzeti azonosulás új lehetőségei, illetve a kilátástalan gazdasági körülmények, az ezredfordulón már a nemzetközi migráció mindenütt

ismert mozgatórugói a – gazdasági és a családi okok – kerültek a középpontba.

A kutatók (Gödi-Tóth, 2005) a klaszterelemzés módszerével az ezredforduló bevándorlói motivációik szerint négy nagy típusba sorolták. Etnikai migránsnak (18 százalék) nevezték azokat, akinél a kisebbségi helyzet jelentette a vándorlás kiváltó okát. A gazdasági migránsok alkották a legnagyobb csoportot (28 százalék), ide azok kerültek, akiket leginkább az életfeltételek javításának szándéka, a gyerekek jövője iránti aggodalom késztetett vándorlásra. A karrier migránsokat (25 százalék) a képességeik jobb kihasználásának, a szakmai előrelépésüknek a lehetősége motiválta leginkább; az ő esetükben tehát a felfelé irányuló mobilitás perspektívája lehetett a meghatározó késztető erő. A családgyesítő migránsok (27 százalék) a szekunder migráció alanyai: követik a családból elvándorolt, a fogadó országba sikeresen integrálódtak személyeket.

A rendszerváltozás és az ezredforduló között Magyarországot elhagyók számára vonatkozóan nem áll rendelkezésre pontos adat, becslések szerint 80–100 ezer főre tehető az a népesség, amely kivándorolt az országból, és tartósan külföldön él. Döntő többségük Németországban él, és nem lehet elhanyagolható Ausztria szerepe sem. Ugyanakkor jellemző, hogy a magyarok kivándorlási hajlandósága a volt szocialista országokhoz képest viszonylag alacsony, akár a terveket, akár a gyakorlatot tekintjük.

II. 2006–2007

A belső vándorlásról rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint a 2005-ös esztendőben 222 ezer volt az állandó és 211 ezer az ideiglenes vándorlások száma. A teljes belföldi vándorlási arányszám 2005-ben 3,9 volt, tehát egy lakos élete során négyszer változtatna lakóhelyet a vándorlási viszonyok változatlanul maradás esetén. A belföldi migránsokat korösszetétel szerint vizsgálva azt látjuk, hogy 37,5%-uk 15 és 29 év közötti serdülő, fiatal. Évente ezen korosztály

7,6%-a (minden tizenharmadik) változtatta meg település szerinti lakóhelyét.

A belső migráció esetén – hasonlóan a külső vándorláshoz – alapvető mozgatóerőt jelentenek a gazdasági okok, melyek között kitüntetett szerepet játszanak a munkaerőpiaccal kapcsolatos motivációk. A munkaerő vándorlási hajlandósága, illetve képessége nagyban meghatározza a munka piacának stabilitását. Az alacsony munkaerő-mobilitás ugyanis azt eredményezi, hogy a magas munkanélküliséggel sújtott területekről a munkaképes korú népesség nem áramlik át azon térségekbe, ahol adódnak munkalehetőségek, sőt, esetleg túlkereslet van a munkaerőpiacon. Az egyes régiók munkanélküliségi rátáinak szóródásával jellemezhető a munkaerő vándorlási hajlandósága, illetve képessége. Minél magasabb ez a mutató, annál inkább immobil a munkaerő, hiszen mobil munkaerő esetén kiegyenlítődnének a munkanélküliségi rátában mutatkozó regionális különbségek.

Sajnálatos módon az Európai Unió tagállamai közül éppen Magyarországon volt 2006-ban a legmagasabb (9,1 százalékos) e mutató. Lengyelország és Csehország 5 százalékos körüli mutatói már valamivel mobilabb munkaerőről árulkodnak, de így is kedvezőtlenebbek, mint a legtöbb EU-15 ország mutatói. Az alacsony munkaerő-mobilitás legfőbb oka természetesen nem a jelenlegi lakóhelyhez való ragaszkodás, hanem az a tény, hogy ezen államokban rendkívül kicsi a bérlakások piaca. Nem nehéz ugyanis belátni, hogy saját tulajdonú ingatlant nem engedhet meg majd magának a fejlettebb régiókban egy olyan munkavállaló, aki magas munkanélküliséggel sújtott térségből települne át. A magas munkanélküliséggel sújtott régiókban az ingatlanpiac pangása jellemző, az ingatlanok ára igen nyomott, nagy része egyenesen értékesíthetetlen, így ezek nem nyújtanak fedezetet az elvándorlást követően az alacsony munkanélküliségű térségekben egy saját tulajdonú ingatlanba történő beruházáshoz.

A külső vándorlásokkal kapcsolatban információval főként az országunkba érkező migránsokról rendelkezünk. A bevándorlók száma 2005-ben 19 ezer fő volt, a 15–29 éves korosz-

tályba 44%-uk tartozott. Ezen korosztály aránya 23,5% volt a 2005-ös év során magyar állampolgárságot kapott mintegy 10 ezer főből. A végleges letelepedési szándékkal érkezők körében a 14 éven aluliak aránya nem érte el a 20%-ot. A bevándorlók 75%-át a határon túlról érkező magyar nemzetiségűek tették ki, körükben azonban az átlagosnál alacsonyabb a gyermekes családok aránya. A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok között a 29 éven aluliak aránya kb. 40%, a nemek aránya kiegyenlített. A nemzetközi migrációnak továbbra is jelentős szerepe van a népesség fogyásának mérséklésében.

A diákok tanulási célú külföldi migrációja a felsőfokú tanulmányokat folytató, posztgraduális és doktori (PhD) képzésben résztvevőknél a legmagasabb. Az OECD országaira jellemző arány 3–5%, Magyarországon ezen érték mindössze 1%. A külhonban történő tanulást nagymértékben akadályozza a magyar diákok alacsony szintű idegen nyelv ismerete. Az Eurostat adatai szerint 2006-ban a középfokú tanulmányok keretében oktatott idegen nyelvek számának 25 tagállamra vetített átlaga 1,4 volt. A listán Magyarország sereghajtóként 1,0-es értékkel szerepel holtversenyben Írországgal, mindössze az Egyesült Királyságot (0,6) maga mögé utasítva. Relatív helyzetünk tehát az utolsó tekinthető tekintettel az angol és a magyar nyelv világnyelvek rangsorában elfoglalt helyére.

A nyelvi kompetenciák fejlesztésére, nem formális keretek között szerezhető ismeretekre, külföldi (munka)tapasztalatok megszerzésére is lehetőséget nyújtott a 2006-os évben zárult, az Európai Unió tagállamai által közösen létrehozott, az ifjúsági mobilitást támogató Ifjúság 2000–2006 Közösségi Akcióprogram. Az Akcióprogram 5 alprogramot foglalt magában: Fiatalkor Európáért, Európai Önkéntes Szolgálat, Ifjúsági Kezdeményezések, Metszéspont Projektek, Fejlesztő Projektek.

A második alprogram, az Európai Önkéntes Szolgálat keretében, a szolgálat ideje alatt a 18–25 év közötti fiatalok intenzív tanulási folyamatnak voltak részesei, egyénileg vagy csoportosan kapcsolódtak be nonprofit tevékenységekbe, szolgáltatásokba 2–12 hónap időtartamban,

lehetőségük nyílt egy másik ország és kultúra megismerésére, és ez által önmaguk, személyiségük fejlesztésére.

A hazatérő önkénteseknek még az önkéntes szolgálathoz kapcsolódó projekt keretében alkalmuk nyílt hasznosítani a szolgálat alatt szerzett élményeket, ill. feldolgozni a projekt tapasztalatait. A Program az önkéntes útiköltségének, biztosításának és vízumköltségének 100%-át finanszírozta, továbbá keretösszegeket biztosított a projekt lebonyolítására és átalányösszeget az önkéntesek ellátására és zsebpénzére.

Az unió új ifjúsági támogatási keret, a Fiatalok Lendületben Program (FLP) 2007-ben indult, s a költségvetési periódushoz hasonlóan 7 évig, azaz 2013-ig tart. A korábbi programok, azaz a Fiatalok Európáért (1998–1999), az Európai Önkéntes Szolgálat (1996–1999), valamint az Ifjúság 2000–2006 Program tapasztalatain alapul. Az FLP elősegíti az átdolgozott Lisszaboni Stratégiában és az Európai Ifjúsági Paktumban megállapított célkitűzések megvalósítását. Aktív polgári – társadalmi – részvételre ösztönző fontos eszközként hozzájárul az Európai Ifjúságpolitikai Együttműködési Keret területén végzett munkához és a Bizottság „demokráciáról, párbeszédről és társadalmi eszmecseréről szóló” D-tervének megvalósításához. Alprogramjai a következők: Fiatalok Európáért, Európai Önkéntes Szolgálat, Fiatalok a világban, Ifjúsági támogató rendszerek, Európai együttműködés támogatása az ifjúságpolitika terén.

A magyar állampolgárok még ma sem vállalhatnak minden kötöttség nélkül munkát az Európai Unió bármely tagországában, azonban 2006-ban és 2007-ben is történtek jelentős változások e területen. A csatlakozási szerződésben rögzített módon az EU tizenötök a 2004-ben csatlakozott tagállamokkal szemben a csatlakozást követő átmeneti időszakban nem a közösségi jogot, hanem nemzeti szabályozásukat alkalmazhatják. Ez az átmeneti időszak legfeljebb hét évig tarthat, 2+3+2 éves szakaszolás szerint. Ez alatt az idő alatt a régi tagállamok a magyar állampolgárok munkavállalását saját döntésük szerint továbbra is feltételekhez köthetik.

Két éves korlátozást követően 2006. május 1-jével megnyitotta munkaerőpiacát Finnország, Görögország, Portugália és Spanyolország is. Olaszországban 2006 júliusától, míg Hollandiában 2007 májusától nincs szükség munkavállalási engedélyre magyar állampolgárok foglalkoztatásához. Luxemburg 2007. november 1-jétől nyitotta meg munkaerőpiacát teljes mértékben a 2004-ben csatlakozott 8 tagállam előtt (Ciprus és Málta vonatkozásában már 2004-ben sem történt korlátozás).

2006. május 1-jét követően meghatározott szektorokban a munkavállalási engedélyeket a munkaerő-piaci helyzet vizsgálata nélkül adják ki Belgiumban is. Németország és Ausztria esetében a részleges nyitásra vagy könnyítésre valószínűleg 2008-tól kerülne sor, ám az érintett szakmák és a konkrét időpont meghatározása még folyamatban van. Dániában továbbra is csak munkavállalási engedéllyel dolgozhatnak.

Franciaország szintén fenntartotta munkavállalási engedélyen alapuló szabályozását, ám 2006. május 1-je óta az új tagországok munkavállalói a munkaerőhiányos szakmák esetében könnyített eljárással juthatnak munkavállalási engedélyhez. Ezek alapján hét ágazatban (építőipar és közmunkák, vendéglátás, mezőgazdaság, gépipar, ipar, kereskedelem, köztisztaság) összesen 61 szakmában a munkaerő-piaci helyzet vizsgálata nélkül, gyorsított eljárásban adják ki a munkavállalási engedélyeket. További ágazatok megnyitása folyamatban van. Meghatározott feltételek mellett a diákok és kutatók szabadon vállalhatnak munkát Franciaországban. Mindezek mellett hatályban maradt a Magyar Köztársaság Kormánya és a Francia Köztársaság Kormánya között létrejött, a szakmai gyakorlatok cseréjéről szóló egyezmény, mely lehetővé teszi, hogy az egyezményben foglalt feltételek alapján a magyar állampolgárok szakmai, nyelvi továbbképzési céllal, általában egy éven keresztül munkát vállalhassanak Franciaországban.

Mint ismeretes a tizenöt régi tagállam közül három, Svédország, Írország és az Egyesült Királyság a tíz 2004-ben csatlakozott tagország csatlakozásának napjától kezdődően megnyitot-

ta munkaerőpiacát. Így ezekben az országokban 2004. május elseje óta munkavállalási engedély nélkül dolgozhatnak a magyar állampolgárok.

A 2004. május 1-jén az Európai Unióhoz csatlakozott tagországok kölcsönösen megnyitották egymással szemben munkaerőpiacukat, tehát a magyar állampolgárok munkavállalási engedély nélkül dolgozhatnak Csehországban, Szlovákiában, Szlovéniában, Cipruson, Észtországban, Lengyelországban, Lettországban, Litvániában és Máltán.

A 2007-ben csatlakozott Románia a viszonyoság elvét alkalmazza, ami azt jelenti, hogy olyan mértékű korlátozás vonatkozik a magyar munkavállalókra, amelyet Magyarország a román munkavállalókra alkalmaz. Bulgáriában az EGT tagállamok állampolgárai szabadon vállalhatnak munkát.

A fent említett 7 éves átmeneti időszak első két évének letelte apropójából az Európai Bizottság 2006-ot a munkavállalói mobilitás Európai Évének nyilvánította, melynek célja, hogy tudatosítsa a külföldi munkavállalásból és munkahelyváltásból származó előnyöket. Az európaiaknak ugyanis csupán 1,5 százaléka él és dolgozik más tagállamban, mint ahol született, és csak átlagosan 10,6 évente vált szakmát, amely jelentős munkaerő-piaci versenyhátrányt jelent az amerikai és az ázsiai gazdasággal szemben.

A program kiemelt problémaként kezelte a más tagállambeli álláskeresés mellett a megfelelő végzettség és nyelvismeret hiányát, vagy a képzési rendszerek különbözősége miatt a végzettség elismertetését. Felhívta ugyanakkor a figyelmet az úgynevezett „kulturális sokk” keltette elidegenedésre, melyet többek között a család, a baráti kör hiánya, a házastárs, illetve partner elhelyezkedésének nehézsége okozhat.

Az Európai Év megrendezésére mintegy 6 millió eurós költségvetést szántak, melyet a mobilitással kapcsolatos projektekre, tanulmányok készítésére, a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdítására a közigazgatási szervek, a szociális partnerek és a magánszféra között, valamint nagyszabású népszerűsítő rendezvények lebonyolítására különítették el.

A megnyitót 2006. február 23–24-én tartották Brüsszelben, a záróünnepségre pedig az EU finn elnöksége alatt került sor. A program keretében került megrendezésre 2006. szeptember 29–30-án az első Európai Állásbörze, melynek során mintegy száz európai városban szerveztek állásbörzét, tájékoztató napokat.

A magyarországi programok közül kiemelhető például a Mobilitási Napok Veszprémben, mely során az EU Gömbsátorban fogadták a külföldi munkavállalás iránt érdeklődőket, ahol külföldi (angol, német és svéd) és hazai EURES tanácsadók és haza szakértők tartottak előadást a különböző országok álláslehetőségeiről, az EUROPASS dokumentumcsaládról, az EURES rendszerről, a legfontosabb adóügyi és egészségbiztosítási tudnivalókról, de kulturális programok, valamint internetes álláskeresői lehetőség is várta a látogatókat.

Másik példaként említhető a hagyományosan jó kétoldalú kapcsolatokkal rendelkező Komáromban Magyar-Szlovák Állásbörzét rendeztek, különös figyelmet fordítva a határmenti ingázók foglalkoztatására, bemutatásra került egy kétnyelvű kiadvány is, amely e célcsoport számára nyújt információkat.

Az Európai Évhez kapcsolódóan az Állami Foglalkoztatási Szolgálat is csatlakozott ahhoz a „Road Show”-hoz, melynek keretében egy Párizsból induló, speciálisan átalakított és berendezett, a tájékoztatást segítő autóbusz járja be a projektben részt vevő tagállamokat. Ezekben egy-egy napra megáll, és információs, tájékoztató tevékenységet végez Európai Unión belüli szabad munkavállalásáról, illetve a korlátozásokat fenntartó tagállamok szabályozásáról. A road show hazai állomása 2006. október 12-én a baranyai megveszék hely volt.

III. Ajánlások

A magyar társadalom lelassult mobilitási folyamatait ismét dinamizálni szükséges. A földrajzi mobilitás alacsony szintje ugyanis a munkaerőpiac egyfajta strukturális megmerevedést

idézi elő. A területi egyenlőtlenségek enyhítése összehangolt kormányzati cselekvést követel, ehhez lehetőséget és esélyt teremtenek a regionális különbségek csökkentését célzó Unió támogatások.

A régiók, valamint a különböző településtípusok iskolai ellátottságának és az iskolák minőségi színvonalának kiegyenlítése mellett a kollégiumi férőhelyek, a közlekedési támogatások, a hátrányos környezetből induló ifjak kiemelt oktatási támogatása, az ösztöndíjrendszer, továbbá a levelező és távoktatás oktatás fenntartása, fejlesztése olyan kormányzati feladatok, melyek nagyban segítik az esélyek kiegyenlítését. Továbbá a hátrányos társadalmi helyzetűek láthatatlan deprivációjának (például a nem iskolában elsajátítható, hanem otthonról hozott tudás, tájékozottság) mérséklése civil, közösségi kezdeményezések támogatásával is nagy előrelépést jelentene ebben az irányban.

A tandíj bevezetése a felsőfokú oktatásban megnöveli az eltérő anyagi és társadalmi helyzetű családok gyermekeinek felsőfokú továbbtanulási esélyei közötti különbségeket, ezért nagyon fontos, hogy a fizetős rendszer szabályai, az ösztöndíjak és hallgatói hitelek lehetővé tegyék, hogy a szerényebb helyzetű fiatalok ne legyenek kénytelenek lemondani egyetemi, főiskolai tanulmányaikról.

A területi egyenlőtlenségek csökkentése, az elmaradt térségek és az ott élők az ország gazdasági vérkeringésébe való bekapcsolódása szempontjából a rendkívül fontos teendő a közlekedési infrastruktúra fejlesztése. A közlekedésfejlesztési programokat is tartalmazó összetett településfejlesztési programoknak arra kell irányulniuk, hogy a gazdasági erőforrások az elmaradt térségekbe is eljuthassanak, hogy az elmaradt térségek gazdasági és társadalmi kapcsolatrendszere, integráltsága javuljon, ezáltal népességmegtartó és -vonzó képességük erősödjön.

Végül, de nem utolsó sorban a mobilitási folyamatok dinamizálásának igen fontos eszköze az ingatlanpiacon történő aktív gazdaságpolitikai fellépés, hiszen jelenleg ez az alacsony szintű mobilitás első számú oka.

A bevándorlási politika kialakításánál elsődleges szempontokként kell tekintetbe venni a magyar gazdaság munkaerő-szükségleteit, a jóléti szektor teherbíró-képességét, a befogadó és toleráns, humánus, az emberi jogokat tiszteletben tartó elvek érvényesítésével egyidejűleg.

A bevándorlás hasznos az ország számára, hiszen többnyire fiatal felnőttek vándorolnak be, sokan közülük olyan munkakörökben helyezkednek el, ahol a helyi lakosság nem kíván munkát vállalni, munkavállalásukkal a nyugdíjrendszer anomáliáinak csökkenését eredményezik, és jelentős szerepük van a népesség fogyásának mérséklésében. A vándorlás hasznai azonban csak a könnyű beilleszkedés elősegítésével aknázhatóak ki. A sikeres társadalmi beilleszkedés útjai gyakran a gyerekeken keresztül vezetnek el a felnőttekhez is. A gyermekintézmények integrált oktatási-nevelési célkitűzéseire igazodóan a kormányzati politikának törekedni kell a külföldiek gyerekeinek az oktatási és más gyerekintézményekbe történő befogadásának elérésére.

A szakpolitikák összehangolásával arra kell törekedni, hogy a bevándorlók képesek legyenek önmagukat és családtagjaikat eltartani, munkájuk és közteherfizetésük révén a magyar társadalom jólétéhez is hozzájárulni. Az itt tartózkodó külföldiek különösen abban az esetben járulhatnak hozzá a közjóhoz, ha területileg vagy ágazatilag mutatózó hiányszakmákban találhatnak boldogulást, ha sajátos tudásaik és tapasztalataik innovatív hatást fejthetnek ki környezetükre. Biztosítani kell a nyelvi akadályok leküzdését a magyar nyelv elsajátítását segítve.

A határainkon túl élő magyar kisebbségek a magyar geopolitikai célkitűzésekben, a térség nemzetközi stabilitásának megőrzésében és gazdaság potenciál erősítésében is kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be, az „országok közötti hidat” jelentenek, különösen a gazdasági szektorban. A kormányzati politika (erkölcsi) kötelessége, hogy az áttelepülés ösztönzése nélkül is befogadó letelepedési politikát tartson fenn, lehetőséget biztosítva azok számára, akik nem lelik helyüket szülőföldjükön, akik számá-

ra a kisebbségben való lét elviselhetetlen nehézségekkel jár.

Az uniós csatlakozás minden korábbinál szélesebbre tárja az új tapasztalatok megszerzésének lehetőségeit. Várhatóan főként a fiatalok körében fognak sokan ideiglenesen külföldön ismereteket és tapasztalatokat szerezni, a magyar emberi erőforrás- és tudástőkéket gyarapítani. A megszerzett tudás gyümölcseit a magyar társadalom akkor élvezheti, ha külföldön megszerzett ismeretek elismertethetőek az oktatási rendszerben, a megszerzett kvalifikációk honosíthatóak, a munkaerőpiacon elismertek, a kormányzati politikának ezen célok elérésére kell törekednie.

A kormányzatnak példamutató magatartást kell tanúsítania azzal, hogy a közszolgálatokban és a közigazgatásban elismeri és premizálja a külföldi tapasztalatokat, a nemzetközi kapcsolattartásban megszerzett jártasságokat, illetve erre kell ösztönöznie a versenyszférát is.

A különféle munkakörök betöltéséhez szükséges munkatapasztalatok és megszerzett képességek elismerésében, beszámításában a külföldi képzések és karrierek teljes egyenrangúságát – indokolt esetben kedvezményezettségét – a megfelelő szabályozási környezettel meg kell teremteni.

A magyar állampolgárok uniós tagállamokba történő teljesen szabad mozgásával, tanulásával, munkavállalásával kapcsolatos jelenleg még

fennálló korlátozások leépítése érdekében a kormányzatnak minden szükséges lépést meg kell tennie. Különleges apropót ad e kérdésnek, hogy a csatlakozásunkat követő, korlátozásokkal terhelt, 7 éves átmeneti időszak épp a 2011. első félévére eső magyar soros elnökség ideje alatt telik le.

Ezzel egyenrangúan kell kezelni, megtenni azokat a lépéseket, amelyek ahhoz vezetnek, hogy a kint tartózkodások ideiglenes jellegűek legyenek, a megszerzett tudástőke mind az érintett személyek, mind az egész társadalom számára itthon hasznosuljanak.

Források

- Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Budapest: Osiris.
- Kollega Tarsoly István (Szerk.): *Magyarország a XX. században*. Szekszárd: Babits Kiadó, 1996–2000. 2. kötet: Természeti környezet, népesség és társadalom, egyházak és felekezetek, gazdaság.
- Nagy Ádám (Szerk.) (2007): *Ifjúságsegítés*. Budapest–Szeged: Új Mandátum.
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2008–2023.
- Népesedéspolitikai Kormányprogram Koncepciója 2003. december 17.
- Társadalmi jellemzők 2006. (2007) Budapest: KSH.
- Az Eurostat honlapja (ec.europa.eu/eurostat)

910 -

500

900 -

az ifjúsági közfeladatok és ellátásuk helyzete

